

Veterinární a farmaceutická univerzita Brno

Fakulta veterinární hygieny a ekologie

Ústav zootechniky a zoohygieny

Amazoňané

Vypracovaly:

Ivana Vafková

Eva Vávrová

Brno, 2014

Obsah

1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA	3
2 POTRAVA	3
3 CHOVATELSKÉ ZAŘÍZENÍ	4
4 ZÁSTUPCI	8
4.1 Amazoňan žlutolící střeadoamerický	8
4.2 Amazoňan žlutohlavý velký	10
4.3 Amazoňan žlutohlavý surimanský	12
4.4 Amazoňan oranžovokřídlý	14
4.5 Amazoňan modročelý	16
4.6 Amazoňan modrobradý	19
4.7 Amazoňan kubánský	21
4.8 Amazoňan haitský	23
4.9 Amazoňan tukumanský	25
4.10 Amazoňan běločelý	27
4.11 Amazoňan žlutohlavý panamský	28
4.12 Amazoňan žlutokrký	29
5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	30

1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

Zástupci tohoto rodu jsou zřejmě nejznámějšími papoušky Jižní a Střední Ameriky. Jedná se o středně velké papoušky se silným, těžkým zobákem a krátkým, jemně zakulaceným ocasem. Ozobí je neopeřené, na horní čelisti nechybí výrazný zářez. Křídla jsou široká a zakulacená. U některých druhů jsou ruční letky ve složeném křídle zakryté prodlouženými ramenními letkami. Pohlavní dvojtvárnost chybí, nebo je slabě naznačena. Mladí ptáci se od dospělých prakticky neliší, pouze rozsahem a sytostí jednotlivých barev. Mnoho ochočených amazoňanů je chováno samostatně jen pro zábavu a potěšení lidí. Jsou to nesmírně inteligentní ptáci, kteří se dokonale ochočí a v některých případech naučí opakovat lidská slova některé běžné zvuky.

V jižní Americe žije 27 druhů rodu *Amazona*. Mnohé druhy jsou vzácné a na pokraji vyhynutí (Chvapil, 1998).

2 POTRAVA

Potravou je směs velkých semen, všemožné ovoce, zelenina, dužnaté plody divokých stromů a keřů (jeřabiny, šípky, trnky, atd.), piškoty, hrubší míchanice, máčené zrní, v hnízdním období i naklíčené zrní. Chovatelé dávají do voliér pro zpestření větve s pupeny a listy k okusu. Součástí krmných směsí jsou minerální a vitaminové preparáty (Ledvinka, Zita, 2013).

Pravidla správného stravování amazoňana (Low, 2004):

1. Nízkotučná strava
2. Dostatek potravy

3 CHOVATELSKÉ ZAŘÍZENÍ

Samostatné jedince je možné držet v mešní pevné kleci, ale dostatečně vysoké
Rozměr klece: příklad: šířka 90 cm x hloubka 70 cm x výška 187 cm (Low, 2004).

Chovné páry je možné chovat i v nevelkých klecích nebo bytových voliérách.
Nejvhodnější ale je využití venkovních voliér. Tyto voliéry mají část venkovní a část zděnou. Konstrukce by měla být kovová se silným pletivem (Ledvinka, Zita, 2013).
Prostor je vhodné osadit dřevinami a jinými rostlinami (Chvapil, 1998).

Rozměr voliéry venkovní část: šířka 1 m x hloubka 1 m x výška 2 m

Rozměr voliéry venkovní část: šířka 2,5 m x hloubka 1 m x výška 2 m (Low, 2004)

Pletivo:

- optimální čtvercová oka 1,25 cm
- síla pletiva 2,5 mm nebo 2 mm

Dno voliéry:

- beton
- dlaždice
- oblázky či šterk
- možnost i tráva, ale nutností pod ní uložit drátěné pletivo, které brání vniku škůdců

Hnízdní budka

- malé druhy
 - 25 cm čtvercová základna, 46 cm výška, vletový otvor 7 cm
 - Středně velcí a velcí druhy
 - 28 cm čtvercová základna, 61 cm výška, vletový otvor 7,5 cm až 9 cm
- (Low, 2004)

Druh	Počet vajec	Délka sezení	Opuštění hnízda
Amazoňan modročelý	2-3	24-26 dnů	10-12 týdnech
Amazoňan žlutolící	3-4	25 dní	10-12 týdnech
Amazoňan žlutohlavý	2-3	30 dnů	Po 10 týdnu
Amazoňan oranžovokřídlý	2-5	21-26 dnů	Po 8-9 týdnu
Amazoňan modrobradý	3	26 dní	Po 9 týdnu
Amazoňan kubánský	3-4	23-24 dnů	Po 8 týdnu
Amazoňan haitský	2-4	25 dní	Po 8 týdnu

Informace o hnízdění dle chovatelských zkušeností (Low, 2004)

Pohled do odchovny ručně dokrmovaných mláďat – Amazoňan kubánský a modročelý

CITES

CITES I	CITES II
<i>Amazona arausiaca</i> (amazoňan dominikánský)	<p>PSITTACIFORMES spp. (PAPOUŠCI) (S výjimkou druhů zařazených v příloze I a s výjimkou <i>Agapornis roseicollis</i> [agapornis růžohrdlý], <i>Melopsittacus undulatus</i> [andulka vlnkovaná], <i>Nymphicus hollandicus</i> [korela chocholatá] a <i>Psittacula krameri</i> [alexandr malý], které nejsou zařazeny v přílohách)</p>
<i>Amazona auropalliata</i> (amazoňan žlutokrký)	
<i>Amazona barbadensis</i> (amazoňan žlutoramenný)	
<i>Amazona brasiliensis</i> (amazoňan rudoocasý)	
<i>Amazona finschi</i> (amazoňan fialovotemenný)	
<i>Amazona guildingii</i> (amazoňan Guildingův)	
<i>Amazona imperialis</i> (amazoňan císařský)	
<i>Amazona leucocephala</i> (amazoňan kubánský)	
<i>Amazona oratrix</i> (amazoňan velký)	
<i>Amazona pretrei</i> (amazoňan nádherný)	
<i>Amazona rhodocorytha</i> (amazoňan rudooký)	
<i>Amazona tucumana</i> (amazoňan tukumanský)	
<i>Amazona versicolor</i> (amazoňan mnohobarvý)	
<i>Amazona vinacea</i> (amazoňan fialovoprsý)	
<i>Amazona viridigenalis</i> (amazoňan zelenolící)	
<i>Amazona vittata</i> (amazoňan portorický)	

Amazoňan kubánský

4 ZÁSTUPCI

Seznam uvedených druhů

- Amazoňan žlutolící středoamerický (*Amazona autumnalis autumnalis*)
- Amazoňan žlutohlavý velký (*Amazona ochrocephala oratrix*)
- Amazoňan žlutohlavý surimanský (*Amazona ochrocephala ochrocephala*)
- Amazoňan oranžovokřídý (*Amazona amazonica*)
- Amazoňan modročelý (*Amazona aestiva*)
- Amazoňan modrobradý (*Amazona festiva*)
- Amazoňan kubánský (*Amazona leucocephala*)
- Amazoňan haitský (*Amazona ventralis*)
- Amazoňan tukumanský (*Amazona tucumana*)
- Amazoňan běločelý (*Amazona albifrons*)
- Amazoňan žlutohlavý panamský (*Amazona ochrocephala panamensis*)
- Amazoňan žlutokrký (*Amazona auropalliata*)

4.1 Amazoňan žlutolící středoamerický

Amazona autumnalis autumnalis L., 1758

Výskyt: Střední Amerika

Délka: 33 – 36 cm

Váha: 350 - 425 g

Rozpoznávací znaky: Intenzita zbarvení hlavy je mezi jednotlivci různá (Low, 2004).

Čelo a přední část temene je červené. Oblast od uzdičky

k dolní straně očí je žlutá. Peří na temeni světle fialová (Smrčkovi, 1996).

Mladí jedinci: Červené a žluté zbarvení nemá takovou intenzitu a rozsah.

Ohrožení: Běžný ve volné přírodě (Low, 2004).

4.2 Amazoňan žlutohlavý velký

Amazona ochrocephala oratrix Ridgway, 1887

Výskyt: Mexiko

Délka: 36 – 38 cm

Váha: 500 g

Rozpoznávací znaky: Žlutá se nachází na hlavě, týlu, krku a u některých i na horní části hrudi. Ohbí křídel je červené nebo červené a žluté (Smrčkovi, 1996). Karpální okraj křídel je žlutý a žlutá barva se vyskytuje i v oblasti stehen (Bosh, 1989).

Mladí jedinci: Žluté zbarvení je omezeno pouze na čelo a temeno.

Ohroženost: Ohrožený ve volné přírodě (Low, 2004).

4.3 Amazoňan žlutohlavý surimanský

Amazona ochrocephala ochrocephala Gmelin, 1788

Výskyt: severní část Jižní Ameriky

Délka: 34 – 36 cm

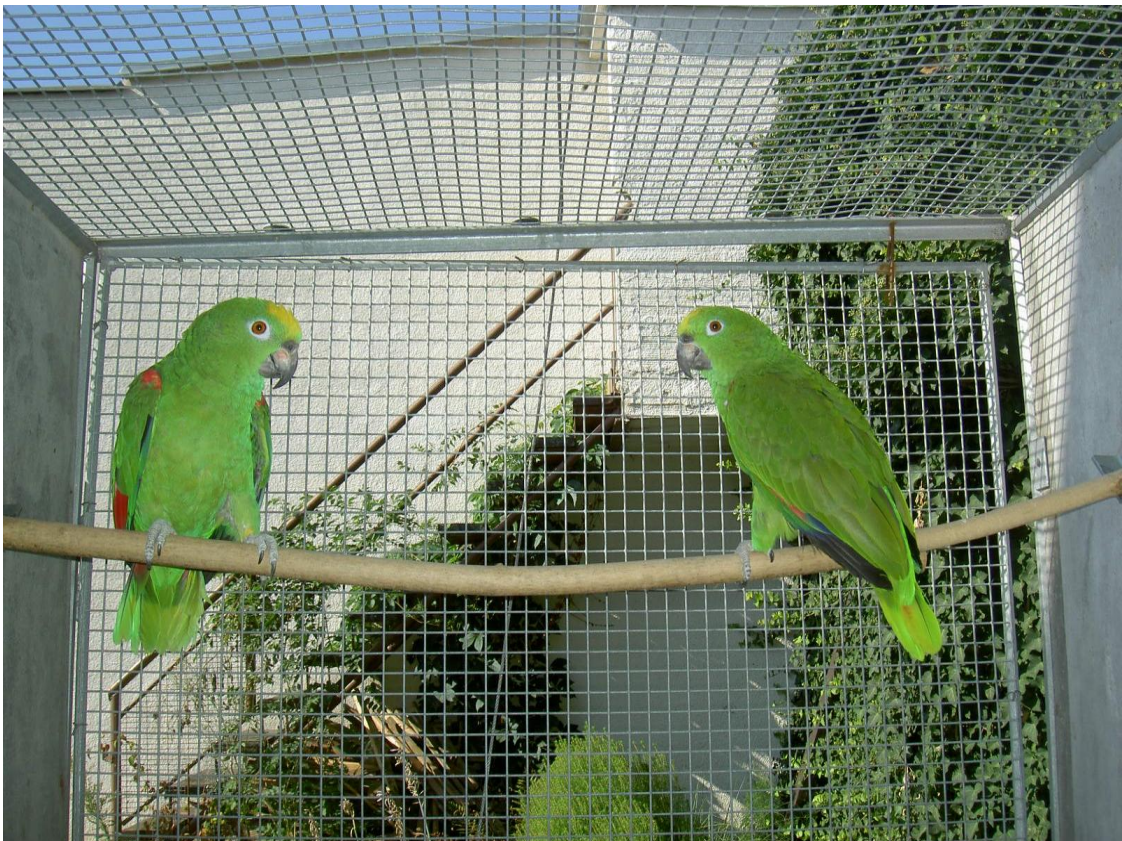
Váha: 450 g

Rozpoznávací znaky: Temeno je žluté, přičemž kořeny per jsou růžové. Pera na krku a týlu jsou černě lemovaná. Po stranách zobáku je růžová skvrna (Smrčkovi, 1996).

Mladí jedinci: Žluté zbarvení temene je nepatrné nebo vůbec žádné.

Ohroženost: Běžný ve volné přírodě (Low, 2004).

4.4 Amazoňan oranžovokřídlý

Amazona amazonica L., 1766

Výskyt: severní část Jižní Ameriky

Délka: 30 - 33 cm

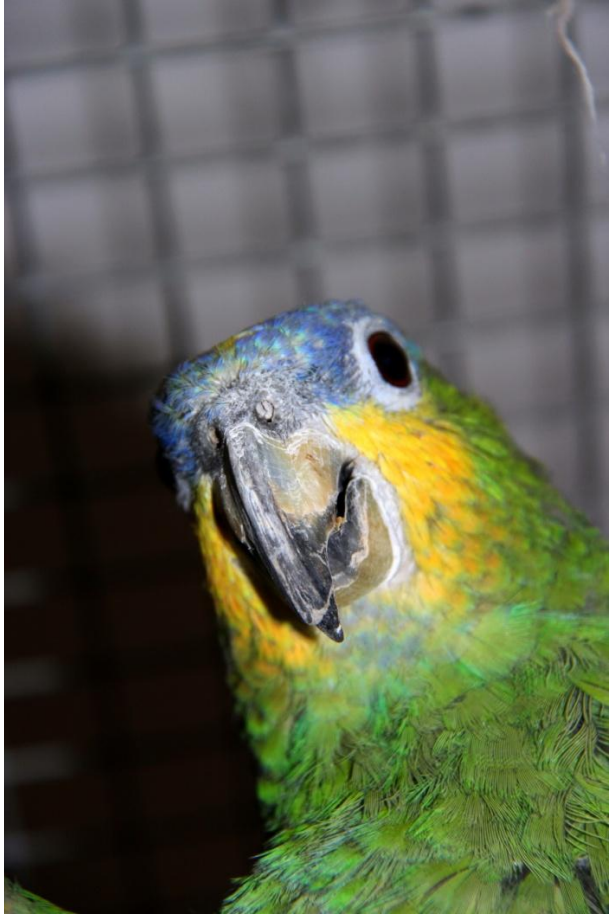
Váha: 360 - 400 g

Rozpoznávací znaky: Často bývá zaměňován s amazoňanem modročelým. Od tohoto druhu se liší ve světlejší barvě zobáku.

Mladí jedinci: Variabilní zbarvení.

Ohroženost: Běžný ve volné přírodě (Low, 2004).

4.5 Amazoňan modročelý

Amazona aestiva L., 1758

Výskyt: Obývá rozsáhlou část Jižní Ameriky

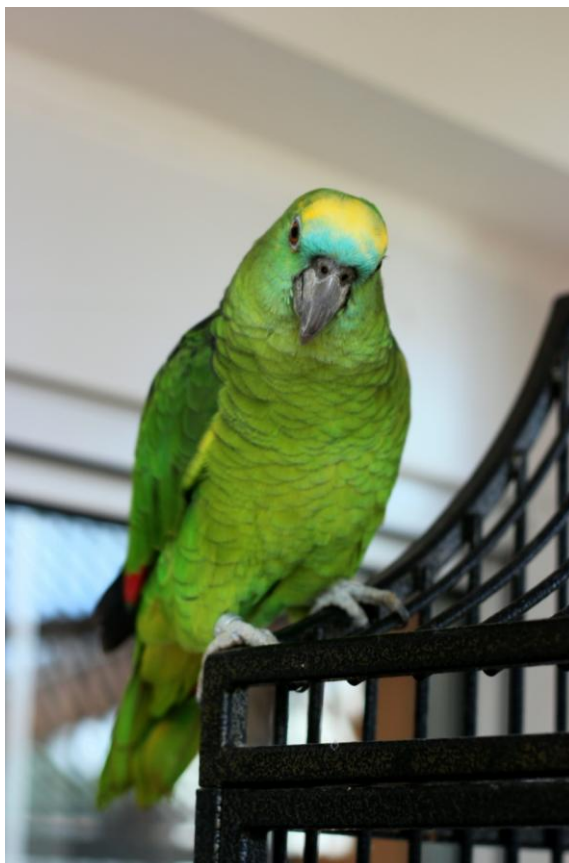
Délka: 37 cm (Verhoef-Verhallenová, 2001)

Váha: 400 g

Rozpoznávací znaky: Čelo spolu s přední uzdičkou jsou modré, na hlavě se vyskytuje intenzivní žlutá barva. U některých dospělých jedinců se žlutá může rozšířit až na horní část hrudníku. Líce a hrdlo jsou zality světle modrou barvou. Ohbí křídel jsou červené. Zelená pera na hlavě a hrudníku mají okraje lehce zabarvené dočerna. Ocasní pera jsou u kořene jasně červená. Oblast okolo očí může u některých jedinců být černá, většinou je ale bílá

Mladí jedinci: Celkový vzhled je matnější. Líce mají obvykle menší intenzitu žluté barvy či žádnou. Duhovka je šedohnědá.

Ohroženost: Běžný druh ve volné přírodě (Low, 2004).

4.6 Amazoňan modrobradý

Amazona festiva L., 1758

Výskyt: Jihovýchodní Kolumbie, východní Ekvádor, východní Peru

Délka: 34 cm

Váha: 350 g

Rozpoznávací znaky: Červené zbarvení dolní části zad. Pera jsou šarlatová se žlutou základnou. Čelní proužek je červený a tmavomodrá barva nad okem je tvořena širokými modrými okraji zelených per. Brada je namodralá.

Mladí jedinci: Modrá na hlavě je světlejší a má menší rozsah. Duhovka je hnědá a ozobí světlejší.

Ohroženost: Běžný ve volné přírodě (Low, 2004).

4.7 Amazoňan kubánský

Amazona leucocephala L., 1758

Výskyt: Kuba

Délka: 30 cm

Váha: 240 g

Rozpoznávací znaky: Čelo a oblast kolem očí bílá. Jednobarevně růžové líce. Většina per na těla má okraje černé. Na břicho jsou nepatrné vínově rudé znaky. Pera na ocasu mají červené, oranžové a žluté znaky (Low, 2004). Zobák je žlutohnědý a nohy mají růžové (Ledvinka, Zita, 2013)

Mladí jedinci: Méně červené barvy na břicho. Pera na dolní polovině těla mají výrazně černé okraje. Bílá pera v oblasti hlavy mají nádech do růžova.

Ohroženost: Téměř ohrožený ve volné přírodě (Low, 2004).

4.8 Amazoňan haitský

Amazona ventralis Müller, 1776

Výskyt: Ostrov Hispaniola (Dominikánská republika a Haiti) a sousedící ostrovy

Délka: 28 cm

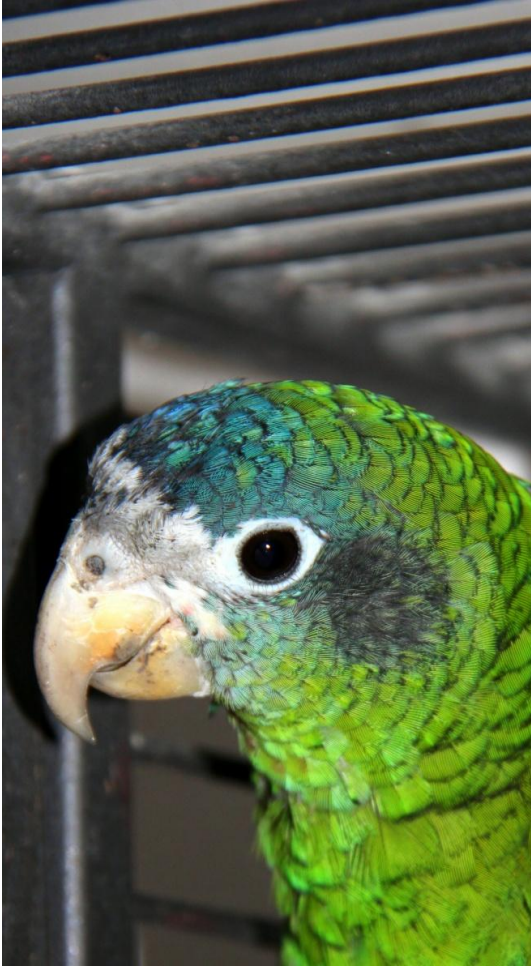
Váha: 240 g

Rozpoznávací znaky: Bíle zbarvené čelo a přední část temene. Temeno a líce mají nádech do modra. Příuší je černé. Na bříše je náznak červené. Základnou ocasu jsou červené znaky. Typický znak je nahá bílá oblast okolo očí.

Mladí jedinci: Některá mláďata jsou hodně barevná. Temeno bývá málokdy namodralé barvy. Méně výrazné černé příuší.

Ohroženost: Téměř ohrožený ve volné přírodě (Low, 2004).

4.9 Amazoňan tukumanský

Amazona tucumana Cabanis, 1885

Výskyt: Argentina

Délka: 30cm

Váha: 280g

Rozpoznávací znaky: Výrazné červené čelo a přední část temene. Ruční krovky jsou červené. Všechna telená pera mají zřetelný tmavošedý okraj, obzvlášť na hlavě, ramenou a horní části hrudi. Kolem oka je zřetelná oblast bílé kůže. Zobák má žlutavě rohovinovou barvu a duhovka je hnědooražová.

Mladí jedinci: Od peří dospělých se liší tím, že čelo je matněji červené nebo oranžové, stehna jsou zelená. Duhovka je šedá nebo šedohnědá.

Ohroženost: Téměř ohrožený ve volné přírodě (Low, 2004).

4.10 Amazoňan běločelý

Amazona albifrons Sparrman, 1788

Výskyt: Střední Amerika

Délka: 26 – 28 cm

Váha: 350 g

Rozpoznávací znaky: Dospělí ptáci mají oranžovou duhovku. Sameček má na duhovce a kolem očí červenou barvu, která je nápadnější než u samiček. Jedná se vzácný případ pohlavní dvojtvárnosti u amazoňanů.

Mladí jedinci: Jsou podobní dospělým, ale mají černou duhovku.

Ohroženost: Běžný ve volné přírodě (Bielfeld, 1997).

4.11 Amazoňan žlutohlavý panamský

Amazona ochrocephala panamensis Cabanis, 1874

Výskyt: Severní Kolumbie

Délka: 32 cm

Váha: 400 g

Rozpoznávací znaky: Čelo a uzdička jsou žluté, temeno modrozelené., ohbí křídel je červené.

Ohroženost: Běžný ve volné přírodě (Bielfeld, 1997).

4.12 Amazoňan žlutokrký

Amazona auropalliata Lesson, 1842

Výskyt: Střední Amerika

Délka: 36 cm

Váha: 450 g

Rozpoznávací znaky: Jeho typickým znakem je žlutá šíje a černé „chloupky“ na ozobí. Někteří ptáci mají také žlutě zbarvené temeno.

Ohroženost: Ohrožený ve volné přírodě (Bielfeld, 1997).

5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BIELFELD H., 1997: *Všechno o papoušcích*. ART AREA, Bratislava, 80 s.
2. BOSH K., WEDD U., *Encyclopedia of Amazon Parrots*. TfhPubns Inc., 1989, 208 s.
3. CHVAPIL S., 1998: *Rady pro chovatele, okrasní ptáci*. ADVENTINUM nakladatelství, s.r.o., Praha, 192 s.
4. LEDVINKA Z., ZITA L., 2013: *Základy chovu okrasných ptáků*. Česká zemědělská univerzita v Praze, Katedra speciální zootechniky, Praha, 303 s.
5. LOW, R. *Amazoňané*. Nakladatelství DONA s.r.o., 2004, 322 s.
6. SMRČKOVI M. a L., *Papoušci celého světa*. Nakladatelství Brázda, s.r.o., 1996, 224 s.
7. VERHOEF-VERHALLENOVÁ J.J. Esther, *Encyklopedie ptáků v klecích a voliérách*. Rebo Productions CZ, 2001, 312 s.
8. <http://www.cites.org/eng/app/appendices.php> (citováno dne 15.9.2014)

Tato práce vznikla v rámci řešení projektu IVA VFU s reg. č. 2014FVHE/2230/044